

Anna Olmårs
08-508 272 65

BARNKONSEKVENSANALYS

Tillhörande detaljplan för del av fastigheten Farsta 2:1 m.fl., område vid Lingvägen (Samsö) i stadsdelarna Farsta och Hökarängen i Stockholm, diarienummer 2011-16053.

Glänta i skogspartiet

Bakgrund

Denna barnkonsekvensanalys är baserad på granskningsförslaget av detaljplan för del av fastigheten Farsta 2:1 m.fl., område vid Lingvägen (Samsö) i stadsdelarna Farsta och Hökarängen i Stockholm, diarienummer 2011-16053.

Barnkonsekvensanalysen syftar till att beskriva dels hur barn använder området idag och dels vilken påverkan planerad exploatering kan komma att få på barns miljöer.

Analysen tar avstamp ur en tidigare framtagen barnkonsekvensanalys utförd av Nyréns arkitektkontor (*Barnkonsekvensanalys för Lingvägens slut*) i maj 2012. Den analysen undersökte hur barn använde skogspartiet där bostadshusen i nu aktuell detaljplan placeras, men analyserade konsekvenserna av ett tidigare planförslag där bebyggelse placerades i samma skogsparti men något längre norrut. Den tidigare analysen bedöms fortfarande vara aktuell i den del som beskriver nuvarande förhållanden på platsen men inte i dess konsekvensanalys då planförslaget därefter har ändrats väsentligt.

Underlag till analysen även hämtats ur en trafikutredning utförd av Tyréns (*Samsö trafikutredning*) i mars 2020. Utredningen baserades på detaljplanens samrådsförslag.

Underlag har vidare lämnats av Landskapslaget AB (*Barnkonsekvensanalys för kvartersdel av detaljplan Lingvägen i Samsö, Farsta*) i oktober 2021.

Barnkonsekvensanalysen tas fram mot bakgrund att stadens kommunfullmäktige har slagit fast att barnperspektivet ska genomsyra alla stadens verksamheter.

Barn upplever den fysiska miljön på ett annat sätt än vuxna. Eftersom det är vuxna som planerar den fysiska miljön är det viktigt att försöka se ett område även ur barns perspektiv. Hur vuxna planerar miljön avgör hur barns livsmiljö blir.

Nulägesbeskrivning

Tillgång till grönområden

Hökarängens bebyggelse genomkorsas av naturstråk som innehåller parklekar och mindre gräsytor. Mellan Farstas bebyggelse finns naturkvartersparker och skolgårdar. Mellan Hökarängen och Farsta går ett grönt stråk som tydligt skiljer stadsdelarna från varandra. Aktuellt skogsparti ligger i detta gröntstråk. I närområdet finns två bemannade parklekar, Farstaängen i sydöst och Starrmyran i nordöst.

Även om det finns en stor andel grönyta i ett närområde innebär det inte automatiskt att invånarna upplever tillgången till grönområden som god. Det är inte förrän ett område används som det får ett värde som så kallad sociotop. Stadens sociotopkarta visar på en god tillgång på användbara grönytor i närheten av planområdet. Ytorna är värdefulla för utevistelse och friluftsliv. Med ett brett utbud av gång- och cykelnät som passerar under bilgator i viadukter är tillgängligheten till grönområden god.

Utdrag ut stadens sociotopkarta. Planområdet markerat med röd linje.

Barn och ungdomar kan, med vissa undantag för större trafikerade gator, röra sig förhållandevis tryggt i närområdet. En bidragande faktor till det är de nämnda viadukter som finns både under bilvägar och under tunnelbanespåret.

I en analys gjord av stadens miljöförvaltning 2007 var resultatet att barn i Farsta, trots stora barriärer och tack vare ett sammanhängande system av gång- och cykelvägar med flera

planskilda korsningar, har god tillgång till lekområden. Analysen har visserligen några år på nacken, men så mycket har inte hänt i Farsta stadsdel när det kommer till exploatering att resultatet skulle visa något annat vid samma analys utförd idag.

Skogspartiet

Det skogsparti som ingår i detaljplanen och där bostäder planeras i en del ligger mellan Hökarängen och Farsta. Skogspartiets yta är cirka 21 000 kvadratmeter och gränsar till gröna linjens tunnelbanespår i väster och en gång- och cykelväg längs med Kvickenstorpsskolan i öster. I närområdet finns flertalet förskolor, varav förksolan i Kvickenstorpsskolan har nästan direkt tillgång till skogspartiet från förskolegårdarna.

Bild till vänster: stigar i skogspartiet. Bild till höger: berghäll med grafitti.

Det går att se många spår av mänsklig aktivitet i skogspartiet. Flertalet väl upptrampade stigar korsar ytan. Tre tydliga skogsgläntor finns, varav två har anlagda eldplatser. Enligt tidigare framtagna barnkonsekvensanalys (Nyréns 2012) används skogen mycket och är högt värderad av de som vistas där. Detsamma vittnar även flertalet inkomna synpunkter under detaljplanens samråd om. Skogspartiet används av förskolebarn och barn i förskoleklass. Flertalet upplevelsevärden finns. Bland annat är skogens tillräckligt stor för att ge en naturkänsla, åtminstone för mindre barn. Det finns tillräcklig distans till närliggande bebyggelse och tunnelbanan. Det är även frånvaron av utrustning (bänkar, skyltar, lampor) som bidrar till naturkänslan.

Bild till vänster: glänta med eldplats. Bild till höger: barn som klättrar på berghällar i skogspartiet. Foto: Nyréns

Skogspartiet har en variation av öppna och mer täta delar, liksom branta och mer plana ytor. På några platser finns bergshällar som går att klättra på och som samtidigt är utmanande för mindre barn. De förskoleklasser som besöker skogen uppskattar de äldre större träden som finns, liksom att lyssna på fåglar, plocka blommot och svampar, samla pinnar och att titta på fjärilar.

Södra delen av skogen upplevs som öppen och ljus medan den norra delen är tätare. Utspritt i hela skogspartiet finns berg i dagen och stora lösa stenblock.

Skola och förskola

Med flertalet nyligen avslutade liksom pågående planer för nya bostäder i Hökarängen och Farsta kommer behovet av förskole- och skolplatser att öka. Kvickenstorpsskolan inom planområdet är en grundskola som idag rymmer cirka 450 elever. I byggnaden ligger även en förskola med fyra avdelningar.

Kvickenstorpsskolan sedd från norr.

Skolgårdens yta uppgår till cirka 20 000 kvadratmeter, vilket med ett elevantal om 450 ger en friyta om 44 kvadratmeter per barn.

Förskolans gård uppgår till cirka 1500 kvadratmeter, vilket med ett barnantal om 72 ger en friyta om knappt 21 kvadratmeter per barn.

Enligt stadens ”Plan för säkra och trygga skolvägar” går de flesta elever i en skola nära hemmet. Eftersom det generellt finns fler skolor för de lägre årskurserna är uppsamlingsområdet för dessa mindre än för skolor med högre årskurser. De flesta elever antas bo inom två kilometer från Kvickenstorpsskolan, vilket innebär att de har gång- eller cykelavstånd dit.

Trafiksäkerhet

Inom och i närheten av planområdet finns flera friliggande gång- och cykelvägar. Dessa löper både i nordsydlig och i östvästlig riktning. Gång- och cykeltrafikanter separeras inte från varandra på gång- och cykelvägarna. Belysning finns. Viadukter finns under Farstavägen och under tunnelbanespåret.

Gång- och cykelbanan mellan Kvickenstorpsskolan och skogspartiet. Foto: Landskapslaget

Gång- och cykelbanor finns även längs bilvägar i närområdet. På gång- och cykelvägen längs med Farstavägen är fotgängare och cyklister separerade från varandra. Lingvägen är för närvarande under ombyggnad för att få en dubbelriktad gång- och cykelbana på ena sidan. Idag sker cykling i blandtrafik där.

Ingen bilgata finns och ingen genomfartstrafik sker idag inom planområdet. I strax utanför planområdet utgörs biltrafiknätet av Farstavägen, Lingvägen och Kvickensvägen.

På Lingvägens norra del inom Hökarängen, mellan korsningarna med Örbyleden och Russinvägen beräknas trafikflödet vara cirka 2700 fordon/dygn (årsmedelvardagsdygn). På dess södra del, närmast planområdet, har mätningar visat ett flöde på cirka 1200 fordon/dygn (årsmedelvardagsdygn).

Kvickenstorpsskolan är idag bara tillgänglig med bil via Kvickensvägen. All varumottagning, sophantering, hämtning och lämning av barn sker via den gatan. Inom skolans område finns en lastplats och en yta med bilparkering. Lastplatser och parkeringen delar infart. Stängsel skiljer lastplatsen från skolgården. Lastplatsen är utformad med en lastkaj som kräver att transportfordon backar in. Detta uppfyller inte stadens riktlinjer om säkra och trygga skolvägar. Elever som hämtas eller lämnas på skolans parkeringsplats måste passera lastplatsen för att ta sig in på skolgården. För de elever som hämtas och lämnas vid Kvickensvägens vändplan finns en separerad gångväg som leder till skolgården. De friliggande gång- och cykelvägarna i närheten av skolan uppfyller generellt stadens krav för säkra och trygga gångvägar.

Tillgänglig olycksstatistik tyder på få olyckor i närområdet. Att området har friliggande gång- och cykelvägar där biltrafik inte tillåts kan vara en förklaring till att inte fler olyckor har skett i skolans direkta närhet.

Konsekvensbeskrivning

Följande konsekvensbeskrivning görs utifrån granskningsförslaget av detaljplan för del av fastigheten Farsta 2:1 m.fl., område vid Lingvägen (Samsö).

Tillgång till grönområden

Den tidigare framtagna barnkonsekvensanalysen (Nyréns 2012) visade att det finns natur och grönområden i närheten av planområdet, men inget som ger den skogskänsla som aktuellt skogsparti bidrar med. Samtidigt visar stadens sociotopkarta att det finns gott om grönområden i närheten, framför allt i den del av Hökarängen som ligger nära. Där finns bland annat parken som kallas för Dagen och Starrängens parklek. För skogskänsla är det nära till Fagersjöskogens östra entré från Pepparvägen. Dit går det att ta sig genom viadukten under tunnelbanespåren. På andra sidan Farstavägen finns Farstaängen med stora öppna grönytor och ytterligare en parklek.

Barn som flyttar in i de nya bostadshusen kommer att god tillgång till fri-, lek- och grönytor, både i direkt anslutning till fastigheten samt i närområdet.

Skogspartiet

Skogspartiets södra del är det som är viktigast för barn och där flest barn uppehåller sig, bland annat i gläntor och vid berghällar. Denna del av skogspartiet kommer att minska i och med exploateringen. Flertalet väl använda gläntor och stigar kommer att finnas kvar, liksom den norra delen av skogsområdet. Möjligheten för barn att klättra på berghällar med varierande svårighetsgrad kommer att finnas kvar.

Skrafferad yta visar den del av skogspartiet som ianspråkats för bostadshus.

I och med planerad bebyggelse, som kommer närmre och som reser sig högt över marken, kommer känslan av rörd skog och natur att minska. Den nya bebyggelsen kommer att bli påtaglig för den som befinner sig i skogspartiet. Samtidigt kan de tillkommande bostadshusen bidra till att platser i skogspartier upplevs som tryggare när boende har överblick över den.

Det kommer att bli mer komplicerat för barn som befinner sig på skolgården och vill ta sig till skogspartiet att göra det. Det beror inte bara på de tillkommande bostadshusen utan även på att en ny skolbyggnad placeras mellan skolgården och skogspartiet. Gångstigar som idag leder in i skogspartier och som finns där bostadshusen planeras försvinner. Den tillkommande gatan bör helst korsas där ett övergångsställe finns. Övergångsställen planeras där det är möjligt att ta sig ut från skolgården och vidare in i skogspartiet.

När en del av skogspartiet tas i anspråk finns risk för att trycket på kvarvarande delar ökar och att slitaget på marken tilltar.

Trafiksäkerhet

Trafiksäkerheten för barn bedöms bli sämre än idag, då en bilgata tillkommer intill skolan, vilket innebär att de flesta barn som ska till och från skolan behöver röra sig längs med samt korsa denna. Barns rörelsefrihet kommer därmed att begränsas.

För att motverka den försämrade trafiksäkerheten planeras att genomfartstrafik förbjuds på gatan under vardagar mellan klockan 07 och 17. Endast de leverans- eller färdtjänstfordon som ska till skolan eller förskolan eller fordon som tillhör boende i de tillkommande bostadshusen ska tillåtas köra på gatan under angiven tid. All annan trafik ska vara förbjuden.

För att öka trafiksäkerheten gentemot de fordon som ändå kommer att köra på Lingvägen, samt tider när genomfartstrafik tillåts, föreslås en hastighet på 30 km/h och ett upphöjt övergångsställe för fotgängare och trafikanter där gatan svänger. Via det upphöjda övergångsstället leds gång- och cykelbanan med varningsskyltar gentemot bilister. Syftet med upphöjningen är att säkerställa att hastigheten för förbipasserande motorfordon är låg, samt för att prioritera de oskyddade trafikanterna. Det upphöjda övergångsstället placeras intill det som är tänkt att bli skolområdets huvudentré, där de flesta cykelparkeringsplatser kommer att placeras.

Två avsmalningar med gupp, så kallade busskuddar, planeras längs med Lingvägens raksträcka. Dessa hjälper till att hålla hastigheten nere på gatan. Vid ett av dessa gupp kan ytterligare ett övergångsställe förläggas.

Separering av trafikslag, både med en zon med växter mellan bilar och skyddade trafikanter samt med linjer mellan fotgängare och cyklister, höjer också säkerheten.

Skolvägar från nordost påverkas positivt eftersom den nuvarande parkeringen och lastplatsen till skolan utgår samt att flödet av tunga fordon minskar på Kvickensvägen. En annan positiv effekt som den tillkommande gatan skapar för oskyddade trafikanter är möjligheten att skilja skolans lastplats från gåendes entréer till skolområdet. Den nya in- och utfarten till skolans lastplats, vilken ansluter till Lingvägen, skapar dock en korsningspunkt mellan leveransfordon och gång- och cykeltrafikanter. En upphöjd gång- och cykelpassage, i samma höjd som gång- och cykelbanan, ger företräde för de oskyddade trafikanterna och varnar motorfordon för dessa.

Cykelbanan på gatans norra sida, intill skolans idrottshall, planeras även den att vara dubbelriktad. Ett övergångsställe med cykelpassage planeras över Farstavägen vid den nya korsningen med Lingvägen, för att lätt kunna nå rätt färdriktning längs med Farstavägen.

För de elever som är vana att gå från tunneln under Farstavägen till skolan planeras en trappa anläggas, som ska leda upp mot korsningen och ett övergångsställe. På så sätt undviks att eleverna springer rakt över den nya vägen.

Skola och förskola

Det är positivt för barn att fler skol- och förskoleplatser tillkommer i området så att de som växer upp i närheten får plats på en förskola och skola nära hemmet. Positivt är även att skolgården planeras att få en upprustning.

När elevantalet ökar på Kvickenstorpsskolan och skolgårdsytan krymper med tillkommande byggnader minskar även friytan per elev. Om detaljplanens givna byggrätt nyttjas maximalt ger det en friyta om cirka 14,5 kvadratmeter per barn. För förskolan blir motsvarande siffra cirka 22 kvadratmeter per barn.

Slutsatser

Sammanvägt innebär planförslaget flertalet försämringar för barn jämfört med dagens situation, främst vad gäller minskning av skogspartiets yta, tillkommande av en ny bilgata och minskning av friytan för elever i skolan. För barn i förskolan blir friytan per bar däremot större. En ytterligare positiv konsekvens är att trafiksäkerheten inom skolans område förbättras med den nya infarten till lastplatsen.

Alla konsekvenser behöver dock ses i ett sammanhang där även detaljplanens övergripande positiva konsekvenser vägs in. Där finns bidraget till stadens övergripande mål om antal tillkommande bostäder, fler skol- och förskoleplatser som behövs i närområdet och en sammanbindande stadsgata som knyter stadsdelar närmre varandra i enlighet med översiktsplanens mål. Det faktum att ytor minskar, både vad gäller skogspartiet liksom friyta på skolgården, behöver ses i kontexten att staden växer och att markresurserna därmed blir mer och mer begränsade. Ingen yta bedöms däremot vara för liten i förhållande till dess funktion – skogspartiet med dess stigar, gläntor och berghällar kommer fortfarande att kunna användas och besökas och skolgården kommer fortfarande att ha en tillräcklig yta för elevers utevistelse. De omkring 14,5 kvadratmeter friyta per elev som blir med en fullt utbyggd skola kan sättas i relation till nya skolor där friytan inte bör vara mindre än 10 kvadratmeter per elev.

Den försämrade trafiksäkerheten för barn som den nya gatan för med sig motverkas till stor del av de planerade åtgärderna, dels för att begränsa genomfartstrafiken och dels för att hålla nere hastigheten.

Sammantaget kan konstateras att planförslaget innebär ett antal negativa konsekvenser för barn, men att dessa får bedömas som acceptabla då planförslaget i stort bidrar till flertalet positiva konsekvenser liksom att många rekreativa ytor finns kvar att tillgå i Hökarängen och Farsta.